

de cursisten.' Uiteraard zijn er ook twijfels en weerstand. 'Waarom zeg je niet gewoon hoe het moet? Je hebt dat toch al in je hoofd zitten', zei een docente. 'Het is jouw deskundigheid, toch?' Een reactie die lijkt op Ekman's loodgieter. Nee, het is mijn deskundigheid niet. Ik kan meekijken, meepraten, luisteren en daarbij waar nodig mijn *know how* inbrengen. Soms door een brug te slaan tussen theoretische literatuur en praktijkverhalen.

Ik hoop dat verhalen een belangrijkere plek gaan innemen bij alle inspanningen (taal)-onderwijs te verbeteren. De ikfiguur in Ekman's verhaal geeft het uiteindelijk op. Er zijn verhalen die beter aflopen.

Noot en literatuur

1 In *Les* 106, september 2000, blz. 36-38, verscheen ook een artikel van Dirkje Ebbers over het katern 'Observatie en coaching' uit *Het Koffertje*. De invalshoek daar is hoe het voortgezet onderwijs kan leren van wat er in het BVE-veld gebeurt. Enige overlap tussen de artikelen in beschrijvingen is onvermijdelijk.

Bergen, T. e.a., *Een staalkaart voor lesobservatie en interview. Verantwoording en instrumenten*. Staalkaartenreeks, nr. 5, Tilburg, MesoConsult B.V., 1997.

Ekman, K., *Zwart water*. Amsterdam, Uitgeverij Bert Bakker, 1993.

Freeman, D., 'Redefining the relationship between research and what teachers know' in: K. M. Bailey & D. Nunan (eds.), *Voices From the Language Classroom*. Cambridge, Cambridge University Press, 1996, blz. 88-114.

Kaatee-Mell, M. e.a., *Het Koffertje*. Atlas Onderwijs Adviesgroep, Amsterdam, 2000.

Meestringa, T., 'Over de invoering van Taalgericht vakonderwijs' in: *Levende Talen Tijdschrift*, nr.3, oktober 2000, blz. 20-30.

Miedema, M., 'Veranderen van binnenuit', in: *Levende Talen Tijdschrift*, nr.4, december 2000 (t.p.).

Slagter, S. e.a., *Coaching in het voortgezet en secundair onderwijs*. Amersfoort, CPS, 1999.

Richard Vollenbroek

Met MILE naar de praktijk, maar welke praktijk?

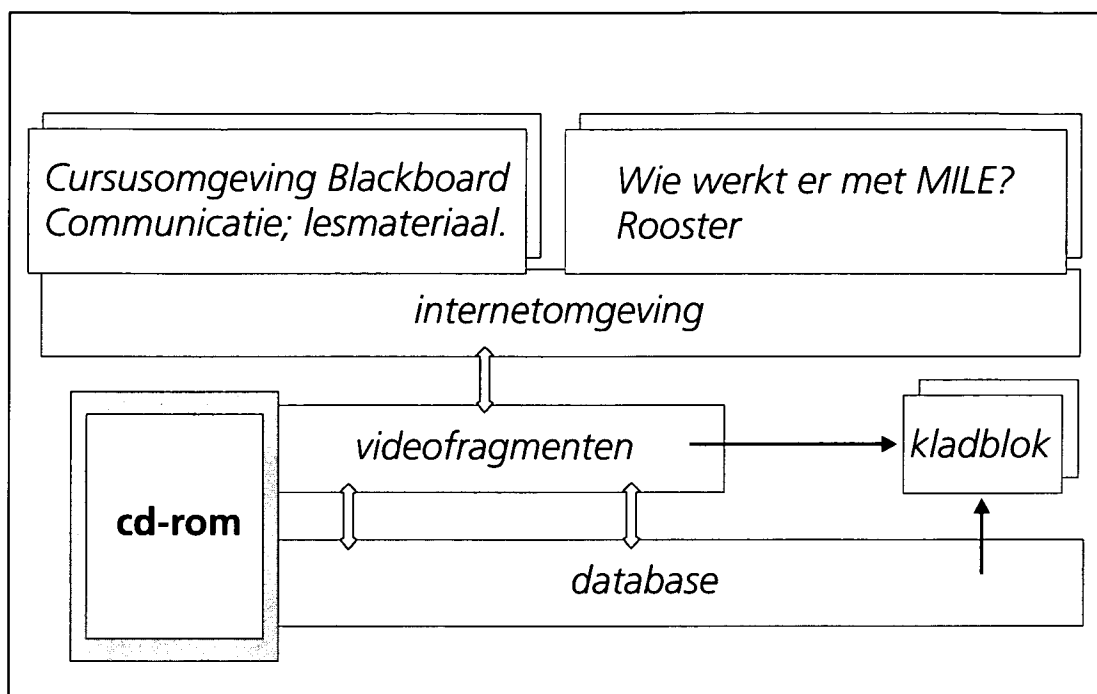
Gebruikerservaringen met MILE-Nederlands op de Pabo

Het Expertisecentrum Nederlands heeft de laatste jaren programma's ontwikkeld waar we als opleidingsdocenten Nederlands op de Hogeschool Edith Stein Onderwijscentrum Twente (HES/OCT) met plezier gebruik van zijn gaan maken. Het gaat om de producten van de projectgroep MILE-Nederlands, die onderdelen op de markt heeft gebracht van wat een complete multimediale leeromgeving taaldidactiek moet gaan worden voor Pabostudenten (Paus 1998). Op dit moment zijn drie delen opgeleverd: MILE-1 gaat over het behoud van de leesmotivatie bij begrijpend en studerend lezen in groep 6 en sluit aan bij het New-Waveprogramma (Van Elsäcker & Verhoeven 1998). Dit programma is het oudste uit de serie. Eerste praktijkervaringen zijn in Moer 1999-5 gepubliceerd (Van der Leeuw 1999).

MILE-2 heeft als titel Omgaan met verschillen bij beginnende geletterdheid. Het laatste programma, een maand geleden gereed gekomen, handelt over mondelinge communicatie en sluit precies aan bij het gelijknamige project van het Expertisecentrum waarvan Resi Damhuis en Piet Litjens projectleider zijn. Dit artikel gaat over de wijze waarop wij als vakgroep Nederlands op de Pabo MILE-Nederlands hebben geïntegreerd in ons curriculum.

Hoe ziet MILE-Nederlands eruit?

Elk programma maakt gebruik van de volgende set gereedschappen: in de eerste plaats is een aantal videofragmenten opgenomen met au-

Afbeelding 1: De elementen van de hybride leeromgeving

thentieke klassensituaties. De fragmenten zijn alle volledig ondertiteld. Studenten krijgen achtergrondinformatie bij deze videofilmmpjes en krijgen opdrachten. Er is een begrippenlijst opgenomen, er is een verbinding met het internet om te kunnen communiceren en om meer informatie op te vragen. Er zijn tevens commentaren op de gekozen fragmenten opgenomen van leraren, leerlingen, Pabostudenten en enkele andere deskundigen.

De leeromgeving is dus een hybride product: er wordt gebruik gemaakt van een cd-rom en een internetomgeving (zie afbeelding 1). In een later stadium, als de techniek van het transporteren van videofilmmpjes verder is ontwikkeld, kan de leeromgeving ook volledig via het internet worden aangeboden.

Elke cd-rom bestaat uit:

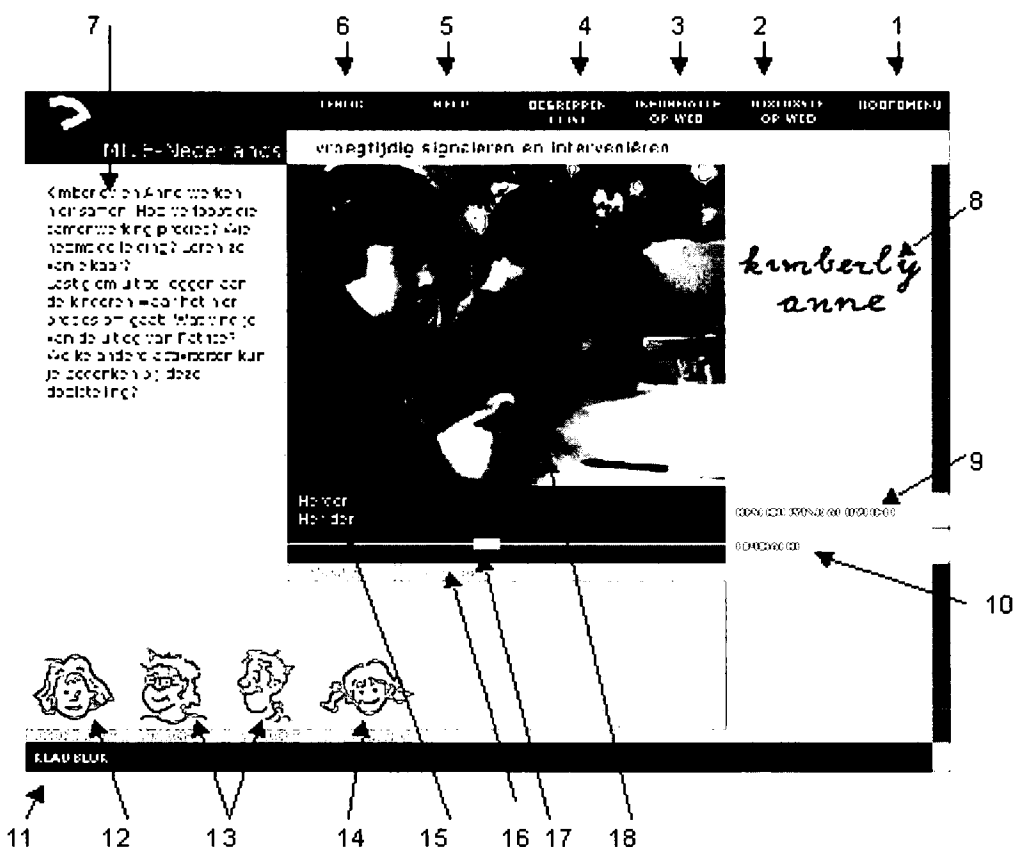
- videofilms waar studenten kinderen in onderwijsleersituaties zien;
- een database met achtergrondgegevens;
- een kladblok waarin studenten opdrachten kunnen uitwerken en lessen kunnen voorbereiden;
- een schakeling met het internet.

De internet-component bestaat uit een site met de volgende mogelijkheden:

- communicatie tussen studenten en met deskundigen;
- aanvullende informatie;
- een werkomgeving via het web (Blackboard);
- (in een later stadium) videoconferencing.

Het eerste doel van het gebruik van het internet is de gedachtewisseling tussen studenten van verschillende opleidingen over het vak te stimuleren. Vanuit de gedeelde ervaring die studenten opdoen door het materiaal te bekijken, kunnen ze met elkaar in en buiten de eigen instelling aanvullende informatie verzamelen, met elkaar in discussie gaan, presentaties en lessen voorbereiden en onderzoek doen. Samenwerkende studenten vormen zo een leergemeenschap. Ook de gedachtewisseling tussen opleiders wordt gestimuleerd.

Om de bovengenoemde reflectie op gang te brengen worden studenten uitgelokt hun mening te vergelijken met die van 'ingebede' discussiedeelnemers, die uitspraken doen over de in de filmmpjes getoonde onderwijs-situatie. Afbeelding 2 geeft een indruk van

Afbeelding 2: Ontwerp van MILE-2, Verschillen bij beginnende geletterdheid

het programmaontwerp en de functionaliteit van de programma's.

Op de HES/OCT heeft MILE-Nederlands een plaats gekregen in diverse modules. MILE-1 wordt gebruikt voor 'Voortgezet lezen', MILE-2 voor 'Taal aan kleuters' en 'Aanvankelijk lezen'. MILE-3 zal geïntegreerd worden in de modules 'Oriëntatie op onderwijsvaardigheden' en 'Specialisatie Jongere Kind'. Ook in de nascholing en bij het opzetten van taalbeleid maken we gebruik van MILE.

In de module 'Taal aan kleuters' zetten we MILE in om voorbeelden te tonen van good practice. In de pabo-3 modules 'Voortgezet lezen' en 'Aanvankelijk lezen' is MILE geïntegreerd in zelfstudiepakketten.

Ik richt me in het onderstaande op de werkwijze bij 'Aanvankelijk lezen'. De gang van zaken bij 'Voortgezet lezen' is daar overigens mee vergelijkbaar.

Aanvankelijk lezen, pabo 3

De module 'Aanvankelijk lezen' is de eerste Pabo 3-module Nederlands. Studenten lopen stage in groep 3, zodat ze theorie die op de Pabo aan de orde komt, direct kunnen relateren aan de praktijk. In hoorcolleges besteden we aandacht aan de elementaire lees- en schrijfhandeling, bijbehorende deeltaarvaardigheden en de tussendoelen. Daarnaast gaan we in op het belang van preventie en vroegtijdige interventie. Als leidraad gebruiken we de aanpak van José Schraven in de methodiek *Zo leer je kinderen lezen en spellen* (Schraven 1996).

Hiermee richten we ons op een meer technische benadering van het leren lezen. Op deze wijze laten we studenten kennis maken met de voordelen van een doelgerichte, concrete instructie. We wijzen hen erop waar bij kinderen problemen op kunnen treden en reiken handvatten aan om kinderen effectief te ondersteunen in het aanvankelijk lees- en schrijfsproces. Aansluitend bij de aanpak van José Schraven gaan we in op het preventieve belang van auditieve oefeningen, het bieden van een structuur door bijvoorbeeld het categoriseren van letters en de multisensoriële ondersteuning bij het aanleren van letters.

We gaan dus uit van een *phonic approach*: we benaderen het aanvankelijk lezen als een proces dat uiteen te rafelen is in een aantal deeltaarvaardigheden die kinderen successievelijk moeten beheersen. Of dat een juiste keuze is? In onze vakgroep zijn we daarover niet uitgepraat. De opvatting die aan de basis ligt van ons programma sluit wel aan bij de gangbare praktijk. De meeste collega's opteren voor een *whole language approach* waarbij het lees- en schrijfsproces van de kinderen meer als een ontwikkelingsproces wordt gezien, ingebed in de hele taalontwikkeling. De programma's van MILE-Nederlands sluiten naar onze indruk meer hierbij aan.

Door de methodiek in de colleges centraal te stellen en daarnaast MILE-2 in alle zelfstudiepakketten van de module 'Aanvankelijk lezen' te integreren, komen studenten met verschillende benaderingswijzen in aanraking. De overeenkomsten komen met name naar voren in de centrale plaats voor het fonemisch bewustzijn, de integratie van het lees- en schrijfsproces en het belang van succeservaring. Dit laatste komt bij MILE-2 ook naar voren in het onderdeel ELLO.

Het verschil zit vooral in de didactische benadering. Daar waar in de colleges wordt uitgegaan van de mogelijkheden van directe instructie, belicht MILE een constructivistische werkwijze. Authentieke opdrachten voor kinderen en coöperatief leren vormen de basis in de MILE-fragmenten. Verder wordt er een leerlijn geboden in de vorm van tussendoelen voor beginnende geletterdheid. Mede hierdoor vormt MILE een zinvolle verdieping. Ik spreek met opzet van een verdieping, omdat studenten alleen gericht kunnen waarnemen met enige kennis van het leesproces. Vooralsnog zal die basis op onze hogeschool bestaan uit de deeltaarvaardigheden van het aanvankelijk lees- en schrijfsproces. Met die bagage herkennen studenten de programma-gerichte benadering, waarmee zij meestal geconfronteerd worden op hun stageschool, kunnen zij de activiteiten van kinderen in de MILE-fragmenten plaatsen in het leerproces en zijn ze vervolgens in staat de hun (stage)-praktijk met MILE-aspecten te verrijken.

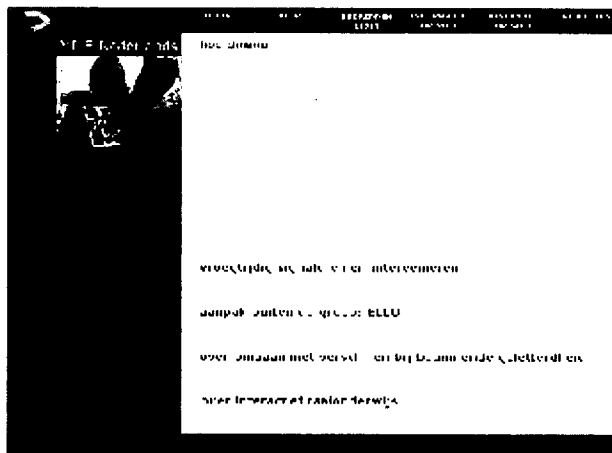
Werken met MILE:

Start de computer, ga via het menu Start achtereenvolgens naar:

Programma's

Werkstation Spec. Appl

MILE Nederlands Aanvankelijk Lezen

Wanneer het programma gestart is, kom je in het openingsscherm. Het beeld wordt opgebouwd en je komt in het hoofdmenu. In de balken staan de keuzemogelijkheden aangegeven

- Vroegtijdig signaleren en interveniëren
- Aanpak buiten de groep: ELLO
- Over omgaan met verschillen bij beginnende geletterdheid
- Over interactief taalonderwijs

Vroegtijdig signaleren en interveniëren

Nadat je dit geselecteerd hebt kom je in een scherm met namen. Tussen de namen staan allerlei termen; dit zijn de tussendoelen. Wanneer je met de muis over een naam gaat,

verschijnt in de rechterbenedenhoek de aanduiding van de klas waarin het kind op dat moment zit. Je kunt enkele kinderen op verschillende momenten volgen, ook werkend aan één en hetzelfde tussendoel.

Je kunt op een tussendoel klikken of op een leerling of groepje leerlingen.

1. Wanneer je op een tussendoel klikt kom je in een tekstbestand met verhelderende achtergrondinformatie over de leerlijnen en tussendoelen. Hier kun je ook informatie over ELLO vinden. Middels het derde item van het hoofdmenu – over omgaan met verschillen bij beginnende geletterdheid – kom je bij dezelfde informatie.
2. Nadat je op een kind of een groepje kinderen hebt geklikt kom je bij een fragment. Je kunt dan:
 - het fragment zien;
 - een beschrijving van de activiteit opvragen;
 - de opdracht bekijken;
 - de commentaren beluisteren van leerkracht, studenten en leerlingen.

Aanpak buiten de groep: ELLO

Ook dit deel is gevuld met videobeelden en achtergronden. We gaan in deze module niet uitgebreid in op de ELLO-benadering. Wel zul je de essentie moeten weten.

Over omgaan met verschillen bij beginnende geletterdheid

Dit is een database met uitleg van verschillende termen, de opbouw van de tussendoelen en nadere informatie over ELLO. Vanuit het menu *Vroegtijdig signaleren en interveniëren* kom je - door op de tussendoelen te klikken - bij dezelfde database.

Over interactief taalonderwijs

Ook dit is een database. Hier vind je uitgangspunten en achtergronden bij goed taalonderwijs. Onderdelen zijn: *Taalonderwijs in het basisonderwijs, Taalonderwijs, Naar een didactiek voor interactief taalonderwijs, Perspectief en Expertisecentrum Nederlands.*

Afbeelding 3: Studenteninformatie over MILE-2

Vorbereiding

Voordat studenten met MILE-Nederlands aan de slag gaan, leggen we de werkwijze uit. Als naslagwerk is een gebruiksaanwijzing opgenomen in de reader (zie afbeelding 3).

Eén van de opdrachten die we de studenten geven, is dat ze een stelling moeten maken bij een van de bestudeerde fragmenten. Deze stelling moeten ze in de discussielijst opnemen. Ik heb, om ze op weg te helpen, een voorbeeldstelling op het web geplaatst.

Een paar jaar geleden zouden we nog moeite gehad hebben om alle studenten met computers te bedienen. Nu is dat anders. Middelen zijn op de hogeschool in voldoende mate aanwezig. In een modern studielandschap staan vijftig computers met internetaansluiting, verdeeld over een studiezaal, groepskamers en studiecellen. Verder staan er computers in het 'leescafé' en hebben we de beschikking over twee computerlokalen. Alle computers hebben dezelfde image, zodat het programma MILE overal op dezelfde wijze benaderd en gebruikt kan worden.

De opdrachten

Studenten werken in twee- of drietallen met MILE. Voor hen houdt het werken met MILE in dat zij:

- 1 ... kennis nemen van leer- en ontwikkelingslijnen bij beginnende geletterdheid en onderwijsinhoudelijke kennis verdiepen door het raadplegen van informatie op databestanden van de cd-rom en bijbehorende internetomgeving. De informatie is laagdrempelig en goed te gebruiken door studenten. Naast de tussendoelen kunnen studenten bijvoorbeeld informatie opvragen over een constructivistische benadering. Dit is een van de uitgangspunten van MILE-Nederlands. Het gaat erom dat de studenten door samen te werken zelf taaldidactische kennis opbouwen. Wat ze zien op de videofilmpjes van het programma is interactief taalonderwijs, waarbij kinderen zoveel mogelijk vanuit authentieke ervaringen taalvaardigheden verwerven. Sociaal leren is daarbij heel belangrijk. Door deze onderwijsvisie te combineren met die waarin ook voor directe instructie een plaats is, willen we

mét het Expertisecentrum proberen een balans te vinden tussen een ontwikkelingsgerichte en een programmagerichte benadering.

- 2 ... beelden van praktijksituaties zien, waarin de functionele kant voorop staat. De meeste studenten worden in hun stagegroep geconfronteerd met een klassikale aanpak van het aanvankelijk lezen. Er is verschil tussen wat studenten bij MILE te zien krijgen en hoe het er in de praktijk van veel groepen 3 aan toe gaat. Het is de leerkracht die, op basis van de methode, bepaalt welk woord kinderen die dag moeten leren en op welke wijze dat gebeurt. Daar waar de praktijk van groep 3 vaak sterk leerkrachtgebonden en leerkrachtgestuurd is, gaat MILE uit van het verwerven van kennis in een sociale, betekenisvolle omgeving, waarin leerlingen, samen met de leerkracht, inhoud geven aan het leerproces.
- 3 ... stellingen poneren en reageren op anderen stellingen. Dit gebeurt op de discussiepagina van MILE-Nederlands. Een van de opdrachten bij MILE is om bij een videofragment een stelling op het web te plaatsen en te reageren op drie stellingen van anderen. Dit werkt voor studenten motiverend. Ervaringen en meningen kunnen op deze wijze uitgewisseld worden, zodat het coöperatief leren ook op studentniveau gestalte kan krijgen.

We integreren opdrachten van het programma in de door ons geformuleerde taken. In afbeelding 4 staat een voorbeeld van zo'n opdracht bij het zelfstudiepakket *Meertaligheid bij aanvankelijk lezen* (zie afbeelding 4).

Werken met MILE-Nederlands

Ik geef hieronder de bevindingen weer van studenten en docenten van de HES/OCT. Daarbij vermeld ik telkens enkele aandachtspunten die voortkomen uit opmerkingen van studenten en docenten.

De studenten lopen in de eerste weken van het schooljaar nog geen stage. Door het bestuderen van de videofragmenten krijgen zij praktijkvoorbeelden. Uiteraard zou het wenselijk zijn wanneer zij deze beelden direct konden vergelijken met hun (stage)praktijk. Dan hebben zij meer achtergrond om adequaat te reageren op de videofragmenten en

Materiaal 8 (MILE-Nederlands)

De handleiding voor het gebruik van dit programma staat in de reader.

Via het scherm 'vroegtijdig signaleren en interveniëren' kom je bij tussendoelen (blauwe balk) en bijbehorende fragmenten.

Bekijk en beluister:

- fragment 'Alexander, Bo en Yvette' en
- fragment 'Emre en Yvette'.

Door op de naam van een kind te klikken, krijg je meer gegevens over dat kind. Klik op 'Alexander' en op 'Emre'.

Opdracht 5:

- Ga bij het fragment van 'Alexander' na welke problemen hij vooral ervaart bij dit spel. Wat kun je als leerkracht doen voor Alexander?
- Welk verband is er tussen de eerste taal van Emre en de problemen die hij ervaart? Waaraan zul je als leerkracht - preventief - aandacht moeten besteden?
- Bedenk een stelling bij een van de twee fragmenten en plaats deze op het web. Bij het plaatsen van een stelling geef je naast het fragment en je naam ook je klas en school aan, bijv: *Fragment 'Alexander, Bo en Yvette', Henk en José, klas 3D, HES.*
- Reageer op een stelling van anderen bij een van deze twee fragmenten

Probeer een stelling kort te houden en prikkelend te formuleren. De stelling moet anderen uitdagen erop te reageren. Je komt op het web door in het hoofdmenu te kiezen voor *discussie op web*.

Afbeelding 4: Opdracht bij het zelfstudiepakket Meertaligheid bij aanvankelijk lezen

zouden opdrachten wellicht minder sturend hoeven zijn. Hoewel, het observeren van videobeelden veronderstelt ook dan veel kijkervaring.

De manier waarop studenten te werk gaan verschilt nogal. Er zijn duo's die eerst de beelden bekijken en in een later stadium informatie van de database halen. Anderen werken precies de gegeven opdrachten af. Maar er zijn er ook die proberen het werk te verdelen. Slechts enkelen bekijken de leeromgeving eerst globaal, om later meer specifiek, eventueel aan de hand van de opdrachten – de leerstof te lijf te gaan.

Zonder nu alles dicht te willen timmeren en ruimte te laten voor een gedifferentieerde werkwijze, kunnen we onze opdrachten zo indelen dat een eerste globale kennismaking en reactie vanuit de voorkennis en stage-ervaring van studenten gevolgd kan worden door verdieping door aangereikte informatie of zogenaamde leerzame vragen.

Concentrische opbouw van opdrachten – waardoor de leerstof gaandeweg uitgebreider aan de orde komt – zal studenten helpen bij het bestuderen van de theorie en het analyseren van de fragmenten, om op die wijze gericht te kunnen observeren en tot dieper inzicht te komen. Ook een opbouw van individuele beantwoording van vragen naar een tweede fase waarin ervaringen in duo's en op het web uitgewisseld worden, kan de werkwijze sturen.

Het is de vraag in hoeverre dit gestuurd zal moeten worden. De huidige ervaringen wijzen uit dat er nauwelijks studenten zijn die op eigen initiatief genoemde stappen maken.

Het commentaar van de leerkracht en de leerlingen werkt verhelderend en zorgt samen met de gegeven karakteristiek van de leerlingen, beschrijving van de situatie en de opdrachten voor een goede kijk op het fragment. Studenten geven aan het commentaar van de medestudenten niet altijd passend te vinden. Wel leiden juist deze commentaren tot discussies in de groep en op het web.

De opdrachten op de cd-rom worden aangevuld met eigen opdrachten. Ook in de blackboard leeromgeving op het web staan opdrachten vermeld.

Studenten maken van de achtergrondinformatie op het web en de daar geplaatste opdrachten weinig gebruik. Dat geldt overigens voor alle aspecten van de blackboard-omgeving die studenten niet direct nodig hebben voor het uitvoeren van de verstrekte taken.

Het voordeel van de internetomgeving is dat deze werkplekonafhankelijk is en de geplaatste informatie en opdrachten vlot geactualiseerd kunnen worden. Wel ben je als docent voor het plaatsen en aanpassen van gegevens afhankelijk van de *course-instructor*, maar dat levert in de praktijk geen problemen op.

een digitale werkplek en het efficiënt ermee omgaan (één computer per duo), lijken voorsnog haalbare opties.

Studenten werken geheel zelfstandig met MILE. Ze komen nauwelijks met vragen. De digitale vaardigheid van studenten is blijkbaar voldoende. Of dit ook het geval is wanneer alle aspecten van *blackboard* – zoals chatten, homepages voor studenten, groepspagina's en dropbox gebruikt worden, is de vraag.

Het benutten van de volledige leeromgeving van MILE vraagt afstemming van omvang, inhoud en opbouw met het ICT-curriculum. Dit vergt ook de nodige inspanningen van de vakgroep ICT. Ook kun je de digitale vaardigheid tot criterium maken bij het indelen van de werkgroepen.

Uiteraard moet je als docent ook de eigen computervaardigheid uitbreiden. Dat gebeurt niet alleen binnen de eigen hogeschool, maar er zijn ook initiatieven om MILE-coördinatoren bij te scholen op het gebied van de digitale leeromgeving.

Met MILE naar de praktijk

Interactief taalonderwijs, het uitgangspunt van het Expertisecentrum Nederlands, dat tot uitdrukking komt door authentiek, sociaal en strategisch taalonderwijs, is herkenbaar. Het ene aspect is duidelijker te duiden dan het andere. De fragmenten laten kinderen zien die samen aan betekenisvolle opdrachten werken. Studenten geven aan dat niet duidelijk is in hoeverre er sprake is van strategisch onderwijs: in de fragmenten is voor hen niet te zien dat leerlingen daadwerkelijk een transfer maken van de leersituatie naar het gebruik in andere omstandigheden. Daarvoor zijn de fragmenten in MILE-2 te beperkt. Dat komt aan de ene kant de gebruiksvriendelijkheid beslist ten goede. Aan de andere kant ontbreekt het zicht op het gehele proces.

Studenten zeggen de lijn van tekstvragen over aangereikte literatuur naar opdrachten bij videofragmenten een goede opbouw te vinden. Zelf ervaren we de opdrachten als te gesloten en te beperkt. Door het gebruik van MILE willen we studenten intrinsiek motiveren. Wel moeten we de studenten de voorde-

len laten ontdekken van de digitale leeromgeving. Alleen wanneer zij de leeromgeving overzien en zelf ervaren er profijt van te hebben, zullen zij deze ook volledig gaan gebruiken, wat weer motivatieverhogend zal werken. Verder willen we differentiëren in zelfstudiepakketten. Meer discussieopdrachten, waarbij vooraf 'het juiste antwoord' niet vaststaat, is een optie.

Hiermee zullen we ervaringen moeten opdoen. Deze ervaringen aangevuld met die van anderen zullen duidelijk moeten maken of de leeromgeving van MILE voldoende uitdaging en houvast biedt voor deze werkwijze. Zeker is dat het bedenken van goede opdrachten een tijdrovende zaak is. Door de eigen opdrachten beschikbaar te stellen op de website van MILE kunnen Pabo's van elkaars expertise gebruik maken: een vorm van interactief leren voor docenten. Nu zijn op het web opdrachten beschikbaar van het Expertisecentrum, van de Fontys Eindhoven (Bart van der Leeuw) en van de HES/OCT.

We sturen de discussie op het internet door studenten in opdrachten aan te zetten stellingen te plaatsen en te reageren op die van anderen. Vervolgens reageren wij, docenten, er ook zelf op. Onze reacties, als we ons al in de discussie moeten mengen, zullen open moeten zijn en beslist niet belerend. Pas wanneer studenten ook uit zichzelf gaan discussiëren over de inhoud kunnen we zeggen dat er een meerwaarde is. Blijft de vraag of we de discussie op een hoger niveau moeten tillen. Maar willen we dan niet te veel?

Mogelijk dat open opdrachten die leiden tot eigen leervragen kunnen leiden tot een vruchtbare discussie. Samenwerken, ook op het internet, kan echter alleen wanneer alle participanten er voordeel van ondervinden. Wanneer je informatie of een reactie vraagt, moet je ook bereid zijn op bijdragen van anderen te reageren. MILE biedt hiervoor voldoende handreikingen.

Op veel scholen is men bezig met het invullen of actualiseren van taalbeleid. Er komen steeds meer vragen uit het veld om informatie over het opzetten van een leerlijn beginnende geletterdheid. Die leerlijn en

daarbijbehorende tussendoelen zijn naast het omgaan met verschillen – de titel van MILE-2 – hierbij belangrijke aspecten. Je kunt MILE-2 goed gebruiken bij nascholing. Tijdens een nascholing *Zo leer je kinderen lezen en spellen*, waarin ik ook MILE-2 heb geïntegreerd, reageerden leerkrachten heel enthousiast.

Het internet biedt mogelijkheden de actuele ontwikkelingen te volgen. Zo zouden de in samenwerking tussen Expertisecentrum Nederlands en praktijk ontwikkelde bouwstenen – praktijkuitwerkingen van interactief taalonderwijs – beschikbaar kunnen komen voor studenten en basisscholen. Ook is het mogelijk meer specifieke aandacht te besteden aan meertaligheid. Dit is een aandachtspunt dat op de cd-rom niet specifiek wordt belicht. Weliswaar zijn er fragmenten opgenomen waarin we tweetalige leerlingen zien werken. Ook de rol van OALT-taalondersteuning komt niet aan de orde.

MILE kan een goed instrument zijn om de relatie tussen opleiding en praktijk te versterken.

Voorwaarde is dat de discrepantie met de praktijk in de stagescholen niet te groot is. Door studenten naar aanleiding van de MILE-fragmenten in discussie te laten treden met hun mentoren, kunnen we ook het veld de mogelijkheden van interactief taalonderwijs laten ervaren. Dat de samenwerking tussen studenten, basisscholen en opleidingen vruchten afwerpt, bewijzen de Catamaranprojecten. Hierbij worden op basis van gelijkwaardigheid projecten opgezet waarvan zowel studenten, basisscholen als opleidingen profijt hebben (Paus & Dijkxhoorn 1999). Wanneer basisscholen de cd-rom's aanschaffen, kunnen zij intensiever kennismaken met MILE. De prijs (ongeveer f 25) kan geen beletsel vormen. Het biedt opleidingen en basisscholen de mogelijkheid een volwaardig partnership op te bouwen, die bij kan dragen aan de professionele ontwikkeling van leraren, student-leraren en docenten. MILE zal dan bijdragen aan de afstemming van praktijk en theorie en daarmee – belangrijker – aan de verbetering van het onderwijs: interactief taalonderwijs in balans, met de leerling als uiteindelijke winnaar.

Literatuur

- Elsäcker, W., van & L. Verhoeven, 'Het New Wave Project: motiverend lees- en schrijf-onderwijs op de basisschool', in: *Moer* 1998:5.
Expertisecentrum Nederlands, URL: <http://www.kun.nl/en>
Leeuw, B. van der, 'Een les over leeuwen: MILE-Nederlands in de praktijk', in: *Moer*, 1999:5.
Paus, H. & P. Dijkxhoorn, *De Catamaran in het zoeklicht*. Enschede, SLO, 1999.
Paus, H. (red), *Tikje naar voren, ontwikkelingen bij MILE-Nederlands*. Nijmegen, Expertisecentrum Nederlands, 1998.
Schraven, J., *Zo leer je kinderen lezen en spellen*. Tilburg, HKLT-OSO, 1996.